

## OA: Representatie & diversiteit in de Tweede Kamer

### Korte toelichting

---

In artikel 50 van de Grondwet staat: 'De Staten-Generaal vertegenwoordigen het Nederlandse volk.' In deze les gaan de leerlingen aan de hand van verschillende werkvormen uitvinden of zij vinden dat op dit moment de Tweede Kamer (onderdeel van de Staten-Generaal) het Nederlandse volk goed genoeg vertegenwoordigt, of niet.

De leerlingen zien welke groepen ondervertegenwoordigd zijn in de Tweede Kamer. Daarna lezen ze individueel fragmenten uit verschillende artikelen en beantwoorden daar een vraag over. Vervolgens bespreken ze de gelezen teksten in groepjes en beantwoorden samen drie vragen. Het laatste onderdeel gaat over het vormen van een mening bij de leerlingen. Is het een probleem dat er groepen in de Tweede Kamer ondervertegenwoordigd zijn, en waarom?

### Leerdoelen

---

- Leerlingen kunnen een aantal groepen noemen die ondervertegenwoordigd zijn in de Tweede Kamer.
- Leerlingen kennen manieren om ondervertegenwoordiging tegen te gaan.
- Leerlingen kunnen duidelijk maken of zij ondervertegenwoordiging een probleem vinden, en waarom.

### Duur/Niveau

---

Deze werkvorm duurt ongeveer 45 – 60 minuten.

Deze werkvorm is geschikt voor bovenbouw havo/vwo. Met wat aanpassingen is de werkvorm ook geschikt te maken voor bovenbouw vmbo-t.

### Benodigheden

---

- PowerPoint
- Voor elke leerling één werkblad met een tekst (1,2,3 of 4) en één werkblad met vragen
- Eventueel schilderstape om het lokaal in twee helften te verdelen.

### Bronnen

---

- [https://www.parlement.com/id/vh8lnhrre0zv/vrouwen\\_in\\_de\\_tweede\\_kamer](https://www.parlement.com/id/vh8lnhrre0zv/vrouwen_in_de_tweede_kamer)
- <https://nos.nl/artikel/2471964-randstad-en-sommige-regio-s-daarbuiten-oververtegenwoordigd-in-tweede-kamer>
- [https://www.parlement.com/id/vk6bd3xy9nl2/opleidingsniveau\\_tweede\\_kamerleden](https://www.parlement.com/id/vk6bd3xy9nl2/opleidingsniveau_tweede_kamerleden)
- <https://www.cbs.nl/nl-nl/longread/statistische-trends/2022/steeds-meer-hoogopgeleiden-in-nederland-wat-voor-beroep-hebben-ze-?onepage=true>
- [https://www.parlement.com/id/vk6gbgxluxs/afkomst\\_tweede\\_kamerleden](https://www.parlement.com/id/vk6gbgxluxs/afkomst_tweede_kamerleden)
- <https://www.cbs.nl/nl-nl/dossier/dossier-asiel-migratie-en-integratie/hoeveel-inwoners-hebben-een-herkomst-buiten-nederland>
- Filmpje van campagne 'Stem op een vrouw': <https://www.youtube.com/watch?v=YzKM71EI6XA>
- <https://decorrespondent.nl/12187/hoe-diverser-de-tweede-kamer-hoe-beter-de-besluiten-en-hoe-rechtvaardiger-onze-samenleving/7be02110-904c-01f0-2ac2-b206efc927c2>
- <https://www.vpro.nl/programmas/tegenlicht/lees/artikelen/2021/stem-een-mboer-de-kamer-in.html>

# ProDemos

- <https://www.socialevraagstukken.nl/interview/bestuurskundige-mark-bovens-sinds-1881-waren-er-niet-meer-zoveel-academici-in-de-kamer/>
- <https://www.nporadio1.nl/nieuws/politiek/dcfe664e-e405-47cc-9840-7c395020a875/hoe-zorg-je-dat-ook-jongeren-de-stembus-vinden>
- [https://www.noordhollandsdagblad.nl/cnt/dmf20221021\\_48802294?utm\\_source=google&utm\\_medium=organic](https://www.noordhollandsdagblad.nl/cnt/dmf20221021_48802294?utm_source=google&utm_medium=organic)

## Stappenplan

---

### Stap 1: Introductie

Vertel dat jullie het in deze les gaan hebben over ondervertegenwoordiging. Tweede Kamerleden moeten het Nederlandse volk vertegenwoordigen. Maar sommige bevolkingsgroepen zijn ondervertegenwoordigd in de Tweede Kamer. Dat houdt in dat er van deze groepen relatief weinig mensen in de Tweede Kamer zitten – dus dat hun percentage daar kleiner is dan in de samenleving. In deze les gaan jullie ontdekken welke groepen ondervertegenwoordigd zijn.

### Stap 2: PowerPoint – welke groepen zijn ondervertegenwoordigd?

Start de PowerPoint, en vertel dat er steeds een slide verschijnt met daarop een bepaalde groep uit de samenleving. Leerlingen hebben kort de tijd om te bedenken of zij denken dat deze groep over- of ondervertegenwoordigd is. Na de bedenktijd moeten leerlingen hun hand opsteken als ze denken dat deze groep **over**vertegenwoordigd is in de Tweede Kamer, en hun hand omlaag houden als zij denken dat deze groep **onder**vertegenwoordigd is. Laat daarna op de PowerPoint kort zien in hoeverre deze groep over- of ondervertegenwoordigd is. Je kunt natuurlijk langer stilstaan bij bepaalde groepen wanneer je dat belangrijk vindt, maar dit komt in het vervolg van de les ook nog terug.

#### Eerste groep: mannen

Mannen zijn oververtegenwoordigd. Op moment van schrijven zitten er 56 vrouwen in de Tweede Kamer. Dat is 37%, terwijl vrouwen 50% van de bevolking uitmaken.

#### Tweede groep. mensen uit de Randstad

Uit recent onderzoek is gebleken dat in de laatste dertig jaar de Randstad is oververtegenwoordigd. Ongeveer 60% van de Kamerleden kwam uit de Randstad, terwijl 40% van de bevolking in de Randstad woont.

#### Derde groep: praktisch opgeleiden

Praktisch opgeleiden zijn ondervertegenwoordigd. In 2020 had maar 5% van de Kamerleden géén universitaire of hbo-opleiding. Maar van de hele bevolking was (in 2021) 64,5% niet theoretisch opgeleid.

#### Vierde groep: mensen met een migratieachtergrond

Mensen met een migratieachtergrond zijn ondervertegenwoordigd. In april 2021 zaten er 24 Kamerleden met een migratieachtergrond in de Tweede Kamer. Dat is 14%. Van de totale Nederlandse bevolking (17,6 miljoen) hebben 4,6 miljoen mensen een migratieachtergrond. Dat is 26%.

### Stap 3: Teksten lezen

Nummer de leerlingen (1 t/m 4). NB: Vooral tekst 4 is vrij lastig, houd daar zo mogelijk rekening mee bij het nummeren. Geef elke leerling de tekst die correspondeert met zijn/haar nummer en het werkblad met vragen. Laat de leerlingen hun tekst lezen en de individuele vraag beantwoorden. Geef hen hiervoor ca. 10 minuten de tijd.

### Stap 4: Vragen bespreken in groepjes

Zorg vervolgens dat de leerlingen groepjes maken van nummer 1 t/m 4 (dus een groepje bestaat uit één leerling die artikel 1 heeft gelezen, één leerling die artikel 2 heeft gelezen, enz.). Ze bespreken hun antwoorden op de vragen met leerlingen die een ander fragment hebben gelezen. Daarna beantwoorden ze gezamenlijk de groepsvragen.

### Stap 5: Plenaire bespreking

Bespreek de antwoorden van de leerlingen plenair. Van welke groepen vonden de leerlingen ondervertegenwoordiging het grootste probleem? Waarom? Wat zou je kunnen doen om ondervertegenwoordiging tegen te gaan?

De laatste vraag op het werkblad gaat over manieren om ondervertegenwoordiging te voorkomen. Zorg dat in elk geval deze twee opties worden genoemd: demonstreren (om de stem van jouw groep beter te laten horen aan het parlement) en tijdens de verkiezingen gebruikmaken van een voorkeursstem. Ter illustratie van dat laatste kun je de korte uitleg van de campagne 'Stem op een Vrouw' op YouTube laten zien op <https://www.youtube.com/watch?v=YzKM71E16XA>. Daarin wordt uitgelegd hoe je het systeem van voorkeursstemmen kunt gebruiken om een volksvertegenwoordiger in de Tweede Kamer te krijgen die er anders misschien niet zo snel in was gekomen. Ook kun je refereren aan Kamerleden die door voorkeursstemmen in de Kamer zijn gekomen, zoals Kauthar Bouchallikht en Lisa Westerveld (beiden GroenLinks, 2021) en/of Pieter Omtzigt (2012).

## Stap 6: Over de lijn (meningsvorming)

In deze werkvorm gaan de leerlingen hun mening vormen over onder- en oververtegenwoordiging. Verdeel de klas in twee helften. Dit kan denkbeeldig of door bijvoorbeeld met een rol schilderstape een lijn door het lokaal te trekken. Laat steeds een stelling op het bord zien en geef leerlingen de kans om zich door het lokaal te verplaatsen. Vraag leerlingen om hun mening toe te lichten als ze eenmaal een keuze gemaakt hebben. Controleer bij andere leerlingen of ze het daarmee eens zijn of niet. Vraag door waar nodig. Als duidelijk is dat leerlingen zijn uitgesproken of het gesprek vast dreigt te lopen, kun je de volgende stelling behandelen.

### Stellingen:

1. Mensen kunnen (de mening van) een groep goed vertegenwoordigen, ook al komen ze zelf niet uit deze groep.
2. De helft van de Kamerleden zou een vrouw moeten zijn.
3. De helft van de Kamerleden zou een mbo-diploma moeten hebben.

## Tekst 1: vrouwen en mensen met een migratieachtergrond

Lees onderstaande tekst. Het komt uit een artikel van De Correspondent.

### Hoe diverser de Tweede Kamer, hoe beter de besluiten – en hoe rechtvaardiger onze samenleving

---

Liza Mügge, universitair hoofddocent politicologie aan de Universiteit van Amsterdam, onderzocht de representatie van vrouwen en etnische minderheidsgroepen in de politiek, en de barrières waar leden van deze groepen binnen de politiek tegenaan lopen. Haar conclusie: juist inhoudelijk levert diversiteit de politiek veel op.

‘Natuurlijk is het een kwestie van sociale rechtvaardigheid’, zegt Mügge. ‘Maar we weten ook uit onderzoek dat meer diversiteit in de politiek bijdraagt aan sociale cohesie, en de acceptatie van de verkiezingsuitslagen. Bovendien zorgt het ervoor dat er beter werk geleverd wordt. Er worden onderwerpen ingebracht die anders over het hoofd gezien worden, zowel in debatten als achter de schermen. Zo zien we dat vrouwelijke Kamerleden met een migratieachtergrond meer Kamervragen stellen over onderwerpen die gaan over vrouwen met een migratieachtergrond. Zonder hen blijven die onderwerpen sneller liggen.’

Dat een diverser parlement leidt tot betere besluitvorming, beaamt ook Devika Partiman, oprichter van Stem op een Vrouw: ‘Niet omdat individuele vrouwen of mensen van kleur nu zoveel beter zijn, maar omdat de discussie beter wordt. Omdat er meerdere perspectieven en ervaringen worden meegenomen, past de uitkomst van de besluitvorming beter bij het volk over wie het gaat.’

Bron: <https://decorrespondent.nl/12187/hoe-diverser-de-tweede-kamer-hoe-beter-de-besluiten-en-hoe-rechtvaardiger-onze-samenleving/7be02110-904c-01f0-2ac2-b206efc927c2> (door Valentijn De Hingh)

## Tekst 2: mensen met een praktische opleiding

Lees onderstaande teksten. Ze komen uit interviews met bestuurskundige Mark Bovens.

### Stem een MBO'er de kamer in!

---

Volgens bestuurskundige en onderzoeker Mark Bovens is ons land verworden tot wat hij met zijn co-auteur Anchrit Wille een 'diplomademocratie' noemt, waarin de Tweede Kamer compleet gedomineerd wordt door theoretisch opgeleiden, en daarmee haar functie verliest. 'De Kamer is in de eerste plaats een volksvertegenwoordiging en moet dus ook een afspiegeling zijn van het volk. En burgers moeten zich ook kunnen herkennen in de volksvertegenwoordiging,' vindt hij.

'Het hebben van het academisch diploma maakt je niet geschikter om te bepalen wat de koers van het land moet zijn. Waar het naartoe moet met Nederland is een kwestie van keuzes maken, en keuzes zijn een kwestie van botsende waarden. Wetenschap gaat je daar niet bij helpen.'

Bron: <https://www.vpro.nl/programmas/tegenlicht/lees/artikelen/2021/stem-een-mboer-de-kamer-in.html> (door Arnout Arens)

### Sinds 1881 waren er niet meer zoveel academici in de Kamer

---

Het tweede probleem is dat, meer nog dan gender, opleiding niet politiek neutraal is. Academici hebben heel andere voorkeuren, zorgen en belangen dan praktisch geschoolden. Veel meer dan veertig jaar geleden zorgt een opleiding er bovendien voor dat mensen in gescheiden werelden leven. Bovens wijst naar het onderzoek van Wouter Schakel van de Universiteit van Leiden, die laat zien dat besluiten van de Tweede Kamer veel meer overeenkomen met wat theoretisch opgeleide kiezers willen. Dit speelt met name bij onderwerpen als integratie, migratie en vraagstukken rond identiteit, maar ook bij economische onderwerpen.

Bron: <https://www.socialevraagstukken.nl/interview/bestuurskundige-mark-bovens-sinds-1881-waren-er-niet-meer-zoveel-academici-in-de-kamer/>

## Tekst 3: jongeren

Lees onderstaande tekst. Het hoort bij een aflevering van 'Vroeg!' van BNNVARA.

### Hoe zorg je dat ook jongeren de stembus vinden?

---

#### **Representatie**

Weinig vertrouwen in de politiek en een gebrek aan representatie is een belangrijke reden voor jongeren om niet te gaan stemmen. Jongeren voelen dat politiek niet over hen gaat, merken Douari en Kaulingfreks. "Ze denken: 'het gaat in ieder geval niet over mijn leven omdat ik daar mensen zie die niet lijken op mij, niet mijn taal spreken, geen inzicht hebben in mijn ervaringen en dus beslissingen gaan nemen die ver van mij af staan'."

In de lokale en provinciale politiek is het dan ook vaak hard zoeken naar iemand onder de dertig. Dat is kwalijk, want jongeren worden buitenproportioneel hard geraakt door de politieke keuzes die nu (niet) worden gemaakt. Denk aan klimaatverandering of de wooncrisis, waarbij politieke keuzes consequenties hebben op de zeer lange termijn.

Belangen van jongeren zijn anders, omdat zij zich in een andere levensfase bevinden en een andere toekomst hebben dan de mensen die nu in de (lokale en provinciale) politiek zitten. Jongeren zullen zwaarder worden getroffen door klimaatveranderingen dan de politici van nu. Ook zijn jongeren vaker dan ouderen woningzoekend. We hebben daarom behoefte aan voldoende jonge politici, om ervoor te zorgen dat de belangen van jongeren bij deze belangrijke onderwerpen worden meegenomen.

#### **Verantwoordelijkheid**

De stemparticipatie zou dus verhoogd moeten worden, maar bij wie ligt die verantwoordelijkheid? Kaulingfreks vindt dat dat grotendeels niet bij de jongeren ligt, omdat die het al druk genoeg hebben om hun eigen leven vorm te geven. "Het is de verantwoordelijkheid aan de volwassenen om te informeren, uit te nodigen, zelfvertrouwen mee te geven." Wel voegt Douari eraan toe dat ze bij Represent Jezelf juist jongeren die tools proberen te geven om de eigen verantwoordelijkheid te vergroten. Een gedeelde verantwoordelijkheid dus.

Bron: <https://www.nporadio1.nl/nieuws/politiek/dcfe664e-e405-47cc-9840-7c395020a875/hoe-zorg-je-dat-ook-jongeren-de-stembus-vinden>

## Tekst 4: inwoners van het platteland

Lees onderstaande tekst. Het komt uit een opinieartikel van Bran van Vulpen in het Noord-Hollands Dagblad.

### Randstad en regio hebben elkaar en elkaars respect nodig | opinie

---

Er is in de afgelopen decennia een aantal duidelijke sociaaldemografische trends zichtbaar in de plattelandsgebieden aan de randen van het land. Er is sprake van een veel sterkere vergrijzing, een bevolkingskrimp, en publieke voorzieningen die sneller wegtrekken (zoals de huisartsen, spoedeisende hulpen, scholen en bushaltes). Ook de economische groei was minder sterk. Bovendien was er in de perifere streken een sterkere toename van het aantal stemmen voor rechts-populistische partijen die zo vaak hun aversie uiten tegen de Haagse bestuurselite.

Wat mijns inziens nog onbenoemd blijft in het kloofdenken is de verschuiving van het type vraagstukken in de politieke arena. Door de politisering van ruimtelijke kwesties wordt de kloof tussen Randstad en regio aangesproken. Ik noem drie type kwesties.

Allereerst, de omgang met de grenzen van de natuur. De stikstofcrisis, de aardbevingsproblematiek in Groningen, maar ook droogte en bodemdaling hebben verregaande consequenties voor mens en natuur. Ten tweede, de strijd om de ruimte. Waar worden woningen, azc's, windmolens en zonneparken geplaatst? Het wordt weinig genoemd, maar ook in de 'krimpdorpen' hebben jongeren tegenwoordig veel moeite om een woning te vinden.

In de streken ver van Den Haag wordt er dus ineens veel van de inwoners gevraagd. Tegelijkertijd bestaat er onder veel bewoners al lang het gevoel dat Haagse politici zich niet om hun regio bekommeren. Daarom is de erkenning van de kloof tussen de grootstedelijke Randstad en plattelandsstreken aan de randen van het land zo belangrijk. Met zijn goed ontvangen advies bewijst Remkes dat erkenning een respectvolle toon, inlevingsvermogen en zeggenschap nodig heeft om gezamenlijk vooruit te kunnen. Niet omdat stad en platteland zogenaamd zo radicaal anders zouden zijn, maar omdat ze elkaars begrip en respect nodig hebben om de ruimtelijke problemen in dit land op te lossen.

Bron: [https://www.noordhollandsdagblad.nl/cnt/dmf20221021\\_48802294?utm\\_source=google&utm\\_medium=organic](https://www.noordhollandsdagblad.nl/cnt/dmf20221021_48802294?utm_source=google&utm_medium=organic)



## Vragen bij de teksten

### Individuele vraag:

---

Als een groep ondervertegenwoordigd is, worden kwesties die voor die groep belangrijk zijn vaak niet, of te weinig, besproken in de Tweede Kamer. Welke problemen ontstaan er volgens de auteur door ondervertegenwoordiging van de groep(en) waar jouw artikel over gaat?

---

---

### Groepsvragen:

---

Bespreek de antwoorden op bovenstaande vraag met je groep, zodat zij weten over welke ondervertegenwoordigde groep jouw artikel gaat. Beantwoord daarna met elkaar onderstaande vragen.

1. Jullie hebben elk over een andere groep gelezen die ondervertegenwoordigd is. Van welke van deze vier groepen zorgt ondervertegenwoordiging het meest voor problemen, volgens jullie?

---

---

---

---

2. Leg uit waarom jullie vinden dat ondervertegenwoordiging voor deze groep het meest voor problemen zorgt. Zorg ervoor dat je kunt uitleggen waarom jullie dit vinden, want dit wordt klassikaal besproken.

---

---

---

---

3. Wat zijn manieren om ervoor te zorgen dat een ondervertegenwoordigde groep toch beter wordt vertegenwoordigd in de Tweede Kamer? Wat zou je kunnen doen om vertegenwoordiging beter te maken?

---

---

---